

Året runt i Svenskfinland

Begreppslista

datum	högtid	begrepp	förklaring
31.12, 1.1	Nyår	umgås	Att vara tillsammans med andra personer och göra något ihop, oftast för att ha det trevligt.
		beundra	Att tycka att något är vackert eller någon är väldigt bra, t.ex. beundra en fin solnedgång.
		undvika	Att inte göra något eller hålla sig borta från någon för att det kan kännas jobbigt eller farligt.
6.1	Trettondagen	guld	En mycket värdefull och glänsande metall som är guldfärgad.
		rökelse	Något man bränner för att det ska lukta gott och ge en speciell doft.
		myrra	En väldoftande kåda som kommer från vissa träd. Den används till att göra parfym.
13.1	Tjugondag Knut	julgransplundring	Man plockar bort alla julgranspyrtnader och ordnar en fest där man dansar runt granen en sista gång.
		juldekorationer	Saker som man använder för att göra hemmet fint och mysigt inför julen, t.ex. adventsljusstakar, julstjärnor och små figurer som tomtar och renar.
		julgranspyrtnader	Saker man hänger i julgranen för att göra den fin och festlig.
14.1	Topeliusdagen	redaktör	En person som arbetar med att ändra och bestämma om innehållet i till exempel en tidning.
		välbefinnande	Att må bra i både kroppen och tankarna. Du ska känna trygghet och ha energi för vardagen.
		rusmedel	Det kan vara alkohol, narkotika eller vissa mediciner som används fel.

5.2	Runebergsdagen	nationalskald	En poet som skrivit många viktiga dikter för det egna landet.
		författare	En person som skriver böcker eller andra längre texter. Det kan vara berättelser eller faktatexter.
		poet	En person som skriver dikter.
6.2	Samernas nationaldag	urfolk	Människor som har bott i ett område under en väldigt lång tid.
		traditioner	Saker som människor gör på samma sätt vid speciella tider på året, t.ex. att sjunga för den som fyller år och äta tårta.
		kolt	En färgstark och traditionell dräkt, som samerna bär.
14.2	Alla hjärtans dag	romantisk	Något som känns extra fint och kärleksfullt, t.ex. att ge någon en blomma.
		symbol	En bild som står för något annat, t.ex. ett hjärta är en symbol för kärlek.
		motiv	Det man ser i en bild och som är det viktigaste.
28.2	Kalevaladagen	nationalepos	En viktig gammal berättelse som är betydelsefull för ett land eller ett folk.
		runor	Det är gamla, finska folksånger.
		kantele	Ett finskt musikinstrument med strängar, som man knäpper eller spelar på med fingrarna. Det är gjort av trä.
	Fastlagstisdagen	frossa	Att ivrigt äta mycket god mat.
		avstå	Låta bli att göra något.
		fasta	Att låta bli att äta mat under vissa tider på dygnet under en viss period.
	Ramadan	islam	En av världens största religioner.
		muslim	En person som tror på islam.
		Koranen	Islams heliga bok och den viktigaste för muslimer.

14.3	Minna Canth	jämställdhet	Att flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha samma rättigheter, möjligheter och värde.
		rättigheter	Saker som du har lov att göra eller få, t.ex. du har rätt att känna dig trygg och att ingen får göra dig illa.
		journalist	En person som skriver texter i t.ex. tidningar.
	Påskén	mössöron	Trädets första gröna blad, som kommer fram på våren.
		påskris	Björkris som är dekorerade med fjädrar.
		palmblad	Blad som växer på palmer.
21.3	Rocka sockorna	Downs syndrom	En intellektuell funktionsnedsättning som orsakas av en extra kromosom.
		kromosom	En struktur i cellkärnan som bär genetisk information.
		mångfald	Det betyder att det finns olika människor och kulturer. Det handlar om att vi är olika och att det bra.
8.4	Romernas nationaldag	kultur	Det kan vara språk, kläder, mat, musik och högtider, som en grupp människor delar.
		utvandra	Man flyttar från sitt eget land till ett annat land för att bo där.
		symbolisera	En bild eller en färg står för något annat, t.ex. en duva står för fred.
9.4	Mikael Agricola-dagen	biskop	En biskop är en viktig ledare för den kristna kyrkan.
		Bibeln	Bibeln är den heliga boken för kristna.
		Nya testamentet	Den andra delen av Bibeln, som handlar om Jesus liv.
30.4, 1.5	Valborg och första maj	studenter	Person som har gått ut gymnasiet och klarat studentproven.
		marschera	Gå i takt till en viss rytm.
		politik	Hur man bestämmer saker i ett land, en stad eller ett samhälle. Det handlar om regler, lagar och beslut som påverkar hur vi lever tillsammans.

9.5	Europadagen	medborgare	En person som hör till ett land och har rätt att bo där, leva där och vara en del av landets befolkning.
		parlament	En grupp människor, som är valda av folket, för att vara med och bestämma lagar och hur landet ska styras.
		demokrati	Människor i ett land får vara med och bestämma, t.ex. säga sin åsikt och rösta i val.
		valuta	Den sorts pengar som används i ett land.
	Stafettkarnevalen	hejarklack	En grupp människor som hejar och stöttar sitt lag under en match eller tävling.
		stafett	En typ av tävling där man turas om att springa en sträcka och när man är klar lämnar man över en stafettpinne till nästa löpare.
		maskot	En figur eller ett djur som representerar ett lag eller en skola. Den används för att ge glädje och gemenskap.
9.6	Ålands självstyrelsedag	landskap	Namn på olika områden i Finland, t.ex. Österbotten, Åboland och Nyland.
		republik	Ett sätt att styra ett land där folket väljer en president som landets ledare.
		sjöfart	Allt som handlar om att resa, frakta saker eller arbeta på havet med båtar och fartyg.
	Midsommar	inhemska	Något som är odlat eller tillverkat i vårt eget land.
		nypotatis	Potatis som är färsk och nyupptagen från jorden, oftast tidigt på sommaren.
		sommarsolstånd	Den dag då solen står som högst på himlen och vi får den längsta dagen på året.
10.7	Schjerfbeck	bildkonst	Bilder man kan se med ögonen, t.ex. målningar, teckningar eller foton.
		stipendium	Ett bidrag i form av pengar, som man kan få för att kunna studera, forska eller gå en kurs för att lära sig mera.
		porträtt	En bild av en person, där man försöker visa hur personen ser ut.

9.8	Tove Jansson	författare	En person som skriver böcker eller andra längre texter. Det kan vara berättelser eller faktatexter.
		konstnär	Person som skapar konst för att uttrycka känslor eller berätta något, t.ex. målningar, teckningar eller skulpturer.
		karikatyr	En teckning eller en bild av en person med överdrivna drag, för att göra den rolig.
	Venetiansk afton och forneldarnas natt	kust	Den gräns där land möter hav eller sjö. Det är området längs vattnet, ex. stranden, klipporna och marken nära vattnet.
		Åboland	Ett område i sydvästra Finland som även består av skärgården utanför Åbo.
		Österbotten	Ett område i västra Finland, längs kusten mot Bottenviken.
8.9	Läskunnighetsdagen	mänsklig rättighet	Regler som säger att alla människor har vissa rättigheter oberoende var de bor, vilket kön de är eller hur de ser ut.
		läsglädje	Känslan att det är roligt och mysigt att läsa en bra bok.
		litteratur	Texter som är skrivna för att berätta och uttrycka känslor. Det kan vara påhittade berättelser eller texter om verkliga saker, t.ex. sagor eller fakta om djur.
24.10	FN-dagen	organisation	En grupp som tillsammans jobbar för något speciellt.
		internationell	Något som har att göra med flera länder eller hela världen.
		generalsekreterare	En chef för en mycket stor organisation.
31.10	Halloween	skördefest	En fest som man ordnar när man har skördat, t.ex. frukt eller grönsaker.
		högtid	En speciell dag eller period som människor firar för att minnas något viktigt eller för att följa en tradition.
		tradition	Något som människor brukar göra på samma sätt, om och om igen, ofta vid speciella tillfällen, t.ex. att ha pumpor vid halloween.

	Alla helgons dag	martyr	En person som dör eller lider svårt för sin tro.
		helgon	En person som anses vara extra god och helig inom en religion, oftast inom kristendomen.
		församlingsmedlem	En person som hör till en gemenskap där man delar samma tro.
6.11	Svenska dagen	nationalspråk	Ett språk som är officiellt erkänt av ett land och används i viktiga sammanhang, ex. i lagar, skolor och media.
		befolkning	Det betyder alla människor som bor i ett visst område, t.ex. ett land, en stad eller hela världen.
		nationaldag	En speciell dag som ett land firar för att minnas en viktig händelse i landets historia, ex. när landet blev självständigt.
20.11	Barnkonventionen	konventionen	En överenskommelse eller ett avtal mellan flera länder om att följa vissa regler.
		rättigheter	Det är saker som du har rätt till, t.ex. du har rätt att känna dig trygg och ingen får göra dig illa.
		diskriminerade	Att någon blir diskriminerad betyder att personen behandlas orättvist, pga. språk, religion eller om man har en funktionsnedsättning.
	Chanukka	tempel	En byggnad som används som en helig plats för att be och fira gudstjänst.
		menora	En judisk ljusstake med sju armar.
		chanukkia	En speciell ljusstake som används under chanukka. Den har nio ljus.
	Lilla jul	första advent	Den första söndagen i advent markerar början på det kristna kyrkoåret.
		glögg	En kryddad, varm dryck som man brukar dricka under vintern, särskilt vid jul.

	Advent	förbereder	Man gör saker i förväg för att vara redo för något som ska hända, t.ex. tar fram adventsljusstaken.
		ankomst	Det betyder att komma fram till en plats.
		stämning	Den känsla som finns i en situation eller på plats.
6.12	Självständighetsdagen	självständig	Ett land som blir självständigt betyder att det bestämmer själv om sina egna saker och inte längre lyder under ett annat land.
		hjaltegravar	Gravar där människor som har dött som hjältar begravs, t.ex. soldater som stupat i krig.
		nationalsång	En sång eller melodi som representerar ett land. Den sjungs vid högtidliga tillfällen, t.ex. vid idrottsevenemang eller på nationaldagen.
8.12	Sibelius	kompositör	En person som skapar musik, alltså hen skriver nya melodier.
		komposition	Ett musikstycke som en kompositör har skapat.
		symfonier	Stora musikstycken som ofta skrivs för en orkester och består av flera delar som kallas satser.
13.12	Lucia	luciatåget	Man sjunger luciasånger och sprider ljus i mörka december. I ett luciatåg brukar man ha lucia, tärnor, stjärngossar och ibland tomtar.
		tärnor	De personer som går med i ett luciatåg och tärnorna är oftast klädda i vita klänningar och bär på ljus i händerna.
		stjärnbärare (stjärngossar)	De är en del av luciatåget och bär en lång vit skjorta, en strut på huvudet och med en stjärna på en pinne i händerna.

24– 26.12	Julhelgen	skattskriva	Att registrera sig som boende i en kommun, för att betala skatt där.
		krubba	Det är djurens matplats, en låda för foder. Jesusbarnet låg i en krubba.
		julklappar	Presenter som delas ut på julafton.
	Jultraditioner	utlyses	Att tala om för alla att något kommer att hända.
	Julmaten	julgröt	Risgrynsgröt som ofta serveras med kanel och socker.
		sillsallad	En maträtt som består av inlagd sill blandad med potatis, lök och ibland äpple.
		julbord	En tradition som handlar om att äta en stor festmåltid kring julen.